

افتاده، احکام مورد نظر خود را به جای آنکه در مواد مرتبط جایابی کنند، به صورت مواد مکرر آورده‌اند.

ایراد لطمه به مشارکت عمومی در انتخابات

افزایش حداکثری مشارکت عمومی یکی از اهداف نظامات انتخاباتی بوده که در سیاست‌های کلی انتخابات (بندهای ۸، ۹، ۱۱) نیز به آن اشاره شده است. با ملاحظه طرح اخیر به نظر می‌رسد واکنش شهروندان به این‌گونه صورت‌بندی صلاحیت مرجع احرازکننده شرایط داوطلبان، به‌گونه‌ای باشد که موجب کم‌رنگ شدن نقش انتخاب‌کنندگان شود. هر چند مطابق قانون اساسی، این مرجع جهت بررسی این شرایط صلاحیت کامل دارد، اما ترتیبات پیش‌بینی‌شده برای بهره‌گیری از این صلاحیت نوع نگرش شهروندان را نسبت به انتخابات تعیین می‌کند.

نتیجه‌گیری

با توجه به چالش‌های موجود در نظام انتخاباتی، می‌توان مزایا و معایبی را برای این طرح برشمرد. از جمله مزایای این طرح تعیین مهلت برای رسیدگی به صلاحیت داوطلبان و اعتراضات آن‌ها و لزوم ارائه برنامه و معرفی مشاوران است. درباره معایب طرح هم می‌توان به افزایش ابهامات درباره معیارهای احراز شرایط، تضییق حق انتخاب شدن، بی‌توجهی به سامان‌دهی جرائم انتخاباتی، شماره‌گذاری غیراصولی و ایراد لطمه به مشارکت عمومی اشاره کرد. با توجه به اینکه ایجاد اصلاح اساسی و یک‌باره در نظام انتخابات امکان‌پذیر نیست و این

مهم نیازمند جلب نظر اکثر قریب به اتفاق جریان‌ها و گروه‌های سیاسی است، ایجاد اصلاحات جزئی و گام‌به‌گام می‌تواند در نگاه کلان، اصلاحات اساسی را رقم بزند. پیش از ارائه پیشنهادها، همان‌طور که گفته شد، پیشنهاد قوه مجریه تصویب لایحه جامع است که کمی دشوار می‌نماید؛ اما این بدان معنا نیست که نمی‌توان از مفاد این لایحه بهره جست. از جمله این موارد ماده ۵۶ لایحه جامع انتخابات (۱۳۹۷) است که در مقام پیش‌بینی شرایط عمومی برآمده است.

با ارزیابی مزایا و معایب طرح باید گفت تصویب طرح به این صورت توصیه نمی‌شود و لازم است اصلاحات جدی در جریان بررسی آن در صحن اعمال شود. همچنین بهتر است از پیگیری طرح‌ها و لوایحی که قصد اصلاح نظام انتخابات در مقیاس وسیع را دارند، پرهیز کرد.

پیشنهادهای

در حال حاضر ارائه طرح اخیر مطلوب به نظر نمی‌رسد؛ چراکه علی‌رغم داشتن محاسن اندک، نسبت به بسیاری از نواقص بی‌تفاوت بوده، موجب تشدید برخی نواقص دیگر می‌شود. به‌ویژه با نزدیک شدن به ایام انتخابات ریاست جمهوری، بر شتاب‌زدگی نمایندگان ملت افزوده شده، این امر از بررسی دقیق طرح‌ها می‌کاهد. برای ایجاد اصلاحات در طرح اخیر با توجه به مدعای تدوین‌کنندگان آن در مقدمه توجیهی، پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه می‌شود:

۱. پیش‌بینی معیارهای روشن برای احراز شرایط مندرج در اصل ۱۱۵ (به تعبیر طرح

شرایط اختصاصی)؛ این مسئله به‌عنوان مهم‌ترین بخش اصلاحات می‌تواند از سویی قابلیت پیش‌بینی‌پذیری را فراهم و از سوی دیگر گمان اعمال سلیقه مقامات احرازکننده صلاحیت‌ها را منتفی کند. البته از آنجایی که شرایط مندرج در اصل ۱۱۵ از جنس شرایط کیفی است، پیش‌بینی معیارهای کیفی برای احراز این شرایط دشوار می‌نماید؛ اما لازم است تا حد ممکن به قابلیت ارزیابی شرایط و پیش‌بینی‌پذیری آن‌ها توجه شود.

۲. پیش‌بینی سازوکارهای شفاف در جریان احراز صلاحیت‌ها؛ با این توضیح که در جریان احراز صلاحیت‌ها هم اطلاعات شخصی افراد از دسترس عموم مصون باشد و هم افرادی که صلاحیتشان از جانب مرجع مربوطه احراز نشده، نتوانند از آب گل‌آلود ماهی بگیرند.

۳. لازم است برای جلوگیری از هجوم افراد غیرمعمول برای ثبت‌نام (شرایط عمومی) تدبیر تدوین‌کنندگان به‌گونه‌ای پیش‌بینی شود که حق افراد واجد شرایط برای قرار گرفتن در جایگاه نامزد ریاست جمهوری محدود نشود. ترتیبات لایحه جامع انتخابات در این رابطه (ماده ۵۶ لایحه) مطلوب به نظر می‌رسد. جدای از این تدابیر می‌توان موانع مالی نیز در این راه تعبیه کرد؛ به این صورت که داوطلبان در مرحله ثبت‌نام ملزم به تودیع وجهی باشند و پس از انتخابات در صورتی که تعداد خاصی از آرا را کسب کردند، وجه یادشده به آن‌ها بازگردانده شود.

ردیف	چالش	راهکار	دستگاه مربوطه
۱	گمان اعمال سلیقه مقام احرازکننده شرایط داوطلبان	پیش‌بینی معیارهای قابل ارزیابی و محتمل پیش‌بینی سازوکارهای شفاف در جریان احراز صلاحیت‌ها و پاسخگویی شفاف مرجع احرازکننده شرایط	مجلس شورای اسلامی شورای نگهبان
۲	جلوگیری از هجوم افراد در عین عدم تضییق حق انتخاب شدن	حذف مواردی مانند بازه سنی و ارائه برنامه و استفاده از روش‌هایی همچون معرفی از سوی احزاب رسمی، جمع‌آوری امضا از سوی شخصیت‌های معین، تودیع مقدار مبلغی که در صورت اخذ تعداد خاصی از آرا به داوطلب بازگردانده می‌شود.	مجلس شورای اسلامی شورای نگهبان
۳	شماره‌گذاری ناموزون طرح	جایابی نکات افزوده‌شده در سطح قانون کاهش تعداد مواد مکرر از طریق ادغام آن‌ها	مجلس شورای اسلامی شورای نگهبان
۴	فقدان اتفاق نظر جریان‌های سیاسی بر اقدامات اصلاحی	اولویت دادن به اصلاحات جزئی و گام‌به‌گام برای تحقق مطلوب	مجلس شورای اسلامی